

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента Шевчук Вікторії Миколаївни на дисертаційне дослідження Купчак Мар'яни Ярославівни «Підготовка майбутніх експертів з екології у вищих навчальних закладах засобами інформаційно-комунікаційних технологій», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 - теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації. Інформаційна насиченість сучасного суспільства ставить перед екологічною освітою завдання щодо підготовки висококваліфікованих фахівців з високим рівнем екологічних знань, екологічної свідомості та екологічної культури. Підготовка майбутніх експертів з екології у вищих навчальних закладах повинна включати не тільки знання та вміння з обраної спеціалізації, але вміння вирішувати проблеми екологічного характеру, що вимагає впровадження у процес професійної підготовки фахівців з екології сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Одним із важливих завдань вищих навчальних закладів щодо підготовки майбутніх експертів з екології засобами інформаційно-комунікаційних технологій є створення умов для надання відповідного рівня знань про закономірності взаємодії суспільства та природи, що є передумовою їхньої подальшої екологічно доцільної професійної діяльності. Тому введення у навчальний процес дисциплін еколого-правового спрямування, вивчення законодавства охорони навколишнього природного середовища та аспектів збалансованого природокористування формує певні навички поведінки майбутніх експертів з екології в природоохоронній сфері. І тільки відповідне їх ставлення до навколишнього природного середовища, завдяки отриманим знанням й навичкам формує екологічну культуру особистості та їх світогляд.

Зважаючи на значення досліджуваної проблеми для педагогічної теорії і практики та недостатнє її висвітлення у наукових дослідженнях, не викликає сумнівів актуальність теми дисертаційної роботи Купчак Мар'яни Ярославівни «Підготовка майбутніх експертів з екології у вищих навчальних закладах засобами інформаційно-комунікаційних технологій».

Обґрунтованість положень, висновків та рекомендацій. На підставі аналізу дисертаційної роботи, автореферату та змісту публікацій М. Я. Купчак можна стверджувати про наукову обґрунтованість і достовірність одержаних результатів дослідження.

Дисертація виконана на належному науковому рівні, в якій чітко сформульовані мета та завдання, визначені новизна, теоретичне та практичне значення.

Автореферат відображає зміст виконаного дисертаційного дослідження і досить повно висвітлює її головні аспекти, основні положення та висновки.

Мар'яною Ярославівною опрацьовано велику кількість педагогічної, психологічної, методичної та фахової літератури (список опрацьованих джерел складає 227 найменувань), що свідчить про ґрунтовну обізнаність дисертантки з різними поглядами дослідників стосовно досліджуваної проблеми.

Позитивної оцінки заслуговують подані у дисертаційному дослідженні табличні матеріали і додатки, які унаочнюють етапи та результати проведеної експериментальної та навчально-методичної роботи.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів. Необхідно відзначити ґрунтовну теоретичну основу дослідження М. Я. Купчак, що дозволило дисертантці одержати вагомі результати, котрі мають безумовну наукову новизну і теоретичне значення, які полягають в тому, що вперше обґрунтовано та визначено: педагогічні умови та побудовано модель професійної підготовки майбутніх експертів з екології засобами інформаційно-комунікаційних технологій; визначено компоненти, уточнено

критерії, показники й охарактеризовано рівні готовності майбутніх експертів з екології до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні й упровадженні у професійну підготовку майбутніх експертів з екології методичних рекомендацій щодо викладання навчальних дисциплін «Екологічне право», «Урбоекологія», «Ландшафтна екологія» з використанням інноваційних методів, які підвищують їхню готовність до професійної діяльності, навчальних посібників «Екологічне право» й «Основи екологічного права» та втіленні у практику вищих навчальних закладів методів застосування запропонованих засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані в освітньому процесі вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку майбутніх експертів з екології, для розробки навчальних і методичних матеріалів щодо вдосконалення професійної підготовки майбутніх експертів з екології, у системі підвищення кваліфікації викладачів вищої школи, а також для проведення науково-педагогічних досліджень.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій дисертанта в опублікованих працях. Публікації Купчак М. Я. якісно і кількісно відповідають встановленим вимогам, у повному обсязі відображають зміст та результати виконаного дослідження.

Основні результати дослідження відображено в 19 наукових публікаціях: 11 статей, із них 9 – у фахових виданнях України, 1 – в зарубіжному періодичному виданні; 2 навчальні посібники; 6 публікацій – у збірниках матеріалів і тез конференцій, у тому числі 1 – у закордонному.

Отже, дисертантка дотрималась вимог МОН щодо опублікування результатів дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Відповідність структури та змісту дисертації вимогам щодо кандидатських дисертацій. Структура дисертаційного дослідження М. Я. Купчак зумовлена його змістом, який відповідає основним завданням дослідження і відображає хід їх виконання.

Перший розділ дисертації розкриває зміст основних понять: екологічна освіта; екологічне право; екологічна культура; екологічне виховання; готовність майбутніх експертів з екології до професійної діяльності. Заслуговують на увагу виокремлені автором найбільш перспективні для підготовки майбутніх експертів з екології інформаційно-комунікаційні технології, які можуть бути як універсального так і спеціалізованого призначення. На нашу думку вдалим є визначені дисертанткою компоненти, критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх експертів з екології до професійної діяльності засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

У другому розділі обрано відповідні методики і проаналізовано стан сформованості готовності майбутніх експертів з екології до професійної діяльності, охарактеризовано особливості підготовки студентів/курсантів засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Важливим здобутком М. Я. Купчак є обґрунтовані педагогічні умови та розробки моделі професійної підготовки майбутніх експертів з екології засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Третій розділ присвячено дослідно-експериментальній перевірці дієвості педагогічних умов і моделі професійної підготовки майбутніх експертів з екології засобами інформаційно-комунікаційних технологій. Особливо хочемо відзначити експериментальну програму дослідження, одержані результати, їх статистичний аналіз та інтерпретацію одержаних результатів.

Підсумки дисертаційного дослідження відображено у загальних висновках, які корелюють з висновками до кожного з розділів і відображають досягнення мети та виконання завдань дослідження і є достовірними.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне відзначити, що в роботі є певні дискусійні моменти, зокрема:

1. Доречно було б у дослідженні більш поглиблено розкрити питання про гуманістичну орієнтацію поведінки людини в природі, як одного з визначальних факторів формування екологічної культури особистості.

2. У другому розділі (пункт 2.3) дисертації подано характеристику методологічних підходів, але не акцентовано увагу на це при висвітленні питання реалізації педагогічних умов професійної підготовки майбутніх експертів з екології.

3. У дисертаційному дослідженні бажано було б більш чітко показати значення інформаційно-комунікаційних технологій у процесі екологічної підготовки майбутніх фахівців-екологів.

4. Вважаємо, що доцільно було б дещо ширше розглянути роль мультимедійного пакету як засобу реалізації інформаційно-комунікаційних технологій.

5. На нашу думку робота тільки б виграла, якби дисертантка більш детально розкрила методику використання структурно-логічних схем під час вивчення правових дисциплін у підготовці майбутніх експертів з екології.

Висновки щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Аналіз дисертації, автореферату і опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Купчак Мар'яни Ярославівни «Підготовка майбутніх експертів з екології у вищих навчальних закладах засобами інформаційно-комунікаційних технологій» є завершеним, цілісним, самостійним науковим дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Структура дисертації та обсяг основного тексту

відповідає чинним вимогам до кандидатських дисертацій. Назва роботи відповідає її меті, змісту теоретичної частини та експериментального дослідження. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертаційної роботи.

Враховуючи актуальність, новизну, значущість одержаних результатів дослідження для теорії та методики професійної освіти, вважаємо, що рецензована дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року (зі змінами), а її автор – Купчак Мар'яна Ярославівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

старший викладач кафедри загальнонаукових та інженерних дисциплін

Національної академії Державної прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького

кандидат педагогічних наук, доцент

В. М. Шевчук

